

قره باغ، سیاست بعدی روسیه برای رقابت با آمریکا در منطقه قفقاز

سرویس آذربایجان/خبرگزاری آران
 خبرگزاری آران / سرویس آذربایجان : مناقشه قره باغ پس از گرجستان را می‌توان دومین سیاست جدید روسیه برای رقابت با آمریکا در منطقه قفقاز با هدف تسلط نظامی و اقتصادی بر این منطقه مهم ارزیابی کرد.

در بررسی و ریشه یابی مناقشات موجود در منطقه قفقاز، این مهم به روشنی واضح است که این بحران‌ها در نتیجه مداخلات خارجی و رقابت قدرت‌ها در منطقه شکل گرفته که در دور جدید این رقابت‌ها، آمریکا برای رسیدن به آرزوی دیرینه خود و تسلط بر منطقه قفقاز روسیه را به واکنش واداشته و این کشور نیز سعی دارد با اقدام زورمدارانه تاریخی خود در این منطقه همچنان منطقه قفقاز را در اختیار داشته باشد و در این جهت خطرهای پیرامونی خود را دور سازد.

روسیه برای تحقق این مهم ابتدا با توسل به بهانه مناقشه اوستیای جنوبی گرجستان را تئیه کرد تا درس عبرتی برای دیگر کشورهایی باشد که قصد ایجاد نزدیکی با آمریکا و ناتو دارند.

روسیه اکنون برای رسیدن به اهداف مورد نظر خود طرح قفقاز را در دست بررسی قرار داده که بر اساس آن کشورهای این منطقه باید در درون دایره امنیتی این منطقه قرار گیرند و کشورهای متمرکز در واقع علیه امنیت روسیه محسوب می‌شوند که این مشکل با توسل به زور حل خواهد شد و در این میان موضع برخی کشورها با گفت و گو و برخی را با تطمیع همراه خود خواهد کرد و با به دست گرفتن منافع موجود در منطقه از جمله ذخایر انرژی و تاسیسات زیربنایی همواره سعی خواهد داشت تا اروپا را همچنان محتاج خود نگه دارد.

در این میان مناقشه قره باغ دومین بهانه و سیاست روسیه در منطقه قفقاز برای رسیدن به اهداف خود می‌باشد که مدویدیف در پایان اجلاس سه جانبه جمهوری آذربایجان، ارمنستان و روسیه به کار بردن عناوینی این مهم را به طور تلویحی مورد اشاره قرار داد.

دیمیتری مدویدیف رییس جمهوری روسیه که روز یکشنبه گذشته نقش میانجیگر را در مذاکرات سه جانبه مسکو با رییس‌ان جمهوری آذربایجان و ارمنستان بر عهده داشت، تشریح مساعی میان کشورهای منطقه را برای حل مناقشه قره باغ و پیشبرد همکاری‌های همه جانبه منطقه‌ای ضروری دانست.

رییس جمهوری روسیه در پایان این مذاکرات یادآور شد، تامین ثبات و امنیت در منطقه قفقاز تنها از راه‌های سیاسی و بر پایه اصول و موازین شناخته شده بین‌المللی محقق می‌شود و اتخاذ این سیاست به پیشرفت اقتصادی و افزایش همه جانبه همکاری‌های منطقه‌ای کمک می‌کند و ضامن ایجاد فضای سالم و سازنده برای امنیت منطقه است.

بررسی سوابق سال مناقشه و جنگ خونین در منطقه قره باغ کوهستانی همواره این مهم را نشان می‌دهد که بروز این بحران در گذشته در نتیجه سیاست‌های غلط شوروی و آمریکا و ادامه این مناقشه نیز به عنوان یکی از طولانی‌ترین جنگ‌های منطقه و یکی از چالش‌ها و دغدغه‌های موجود میان جمهوری آذربایجان و ارمنستان که تا کنون باعث آوارگی هزاران تن و تحمیل خسارات فراوان جانی و مالی شده نتیجه ادامه رقابت دو قدرت روسیه و آمریکا در منطقه حساس قفقاز برای رسیدن به منافع خود هستند.

با برقراری آتش بس، رییس‌ان سازمان امنیت و همکاری اروپا مینسک یعنی آمریکا، فرانسه و روسیه برای حل بحران قره باغ نقش آفرینی کرده‌اند ولی تضاد یا تامین نشدن کل منافع آنان موجب شد که عملاً حل این مناقشه تاکنون کارایی نداشته باشد و نبود نتیجه این مذاکرات بارها از زبان رییس‌ان این گروه و سران و کارشناسان دو کشور درگیر در این مناقشه شنیده شده است.

اکنون روسیه توجه خود را به این مناقشه معطوف کرده و مذاکرات پیرامون آن را که منجر به صدور بیانه‌ای که مفاد آن نیز فاش نشده حکایت از امیدهایی برای حل بحران احساس می‌شود ولی با این حال مردم هر دو کشور که شاهد برافروختن یکباره مناقشه اوستیای جنوبی نیز بودند، نگران هستند.

البته این مهم را باید توجه داشت که قدرت‌ها برای حفظ منافع خود در منطقه قفقاز هیچ وقت حاضر به حل کامل این مناقشات از جمله مناقشه قره باغ نخواهند بود و بهانه‌ها و تعاریف مبهمی برای استفاده در زمان مورد نیاز بر جای خواهند گذاشت.

وزارت خارجه جمهوری آذربایجان که سال گذشته اعلام کرد بود که مذاکرات در خصوص مناقشه قره باغ تاکنون هیچ نتیجه‌ای نداشته اکنون با حمایت از بیانه مسکو، مذاکرات سه جانبه برای حل بحران قره باغ را مثبت ارزیابی کرده است.

الهام علی اف رییس جمهوری آذربایجان بارها در سخنرانی‌های خود حل مناقشه قره باغ را فقط بر مبنای حقوق بین‌الملل و برقراری تمامیت ارضی جمهوری آذربایجان امکان پذیر دانسته و آمادگی کشورش را برای اعطای خودمختاری بالاتر از خودمختاری موجود در اروپا به منطقه مورد مناقشه قره باغ کوهستانی اعلام کرده ولی اکنون نیروهای مخالف از جمله حزب مساوات و سازمان دفاع از آزادی قره باغ، بیانه مسکو را مغایر با این اصول و غیر قابل قبول می‌دانند که معتقدند که مفاد آن فاش نشده و به طور مخفیانه تهیه شده که تنها منافع روسیه را تامین می‌کند.

روزنامه ینی مساوات ارگان حزب مساوات پیشتر نیز طرح صلح ارایه شده از سوی روسیه و آمریکا را خیانتی علیه کشور دانسته و از سیاست‌های دو گانه روسیه و واشنگتن همواره انتقاد کرده است.

با این حال کارشناسان مختلف سیاسی و احزاب مخالف دولت باکو نیز مذاکرات صلح قره باغ را امری بیهوده و در جهت تامین منافع بیگانگان ارزیابی می‌کنند.

راسم موسی بیک اف در گفت و گو با شبکه تلویزیونی آینس جمهوری آذربایجان در این باره افزود: در بیانه مسکو که روز یکشنبه از سوی رییس‌ان جمهوری سه کشور روسیه، آذربایجان و ارمنستان صادر شد هیچ مورد جدیدی درباره حل مسالمت آمیز مناقشه قره باغ وجود ندارد و این سند صرفاً به نفع روسیه است.

موسی بیک اف معتقد است که سران جمهوری آذربایجان و ارمنستان در مذاکرات اخیر خود در سنت پترزبورگ، حاضر به ارایه نظرات خود در قبال پیشنهادهای روسیه در خصوص حل مناقشه قره باغ نشدند.

در بررسی اجمالی مشخص می‌شود که مهمترین عوامل شروع و طولانی شدن و ادامه مناقشه منطقه قفقاز در نتیجه رقابت و سیاست‌های نادرست شوروی و آمریکا، مداخلات خارجی، عدم احترام به تمامیت ارضی از سوی دو کشور درگیر در مناقشه، وجود گروه‌های افراطی و نبود اراده جدی دو کشور برای حل و فصل این بحران می‌باشد.

در این میان مداخلات خارجی مهمترین عامل بروز و ادامه این بحران بوده و این مناقشه به رغم فروپاشی شوروی همچنان با نقش آفرینی روسیه و آمریکا تداوم یافته و ثروت‌های مادی و معنوی منطقه را فرسایش و همچنان زمینه را برای مداخلات خارجی مهیا می‌کنند.

در این میان آمریکا همواره در صدد است از جمهوری آذربایجان به عنوان یکی از پایگاه‌های مهم برای رسیدن به منافع خود استفاده کند و برای رسیدن به این آرزوی دیرین خود سعی در فتنه‌سازی در منطقه و استفاده ابزاری از آن را دارد که موضوع قره باغ یکی از این حرب‌ها به شمار می‌رود و هرگز تمایلی به حل این مناقشه از سوی دیگر همسایگان که مصالح ملت‌ها و حقوق بین‌الملل را مبنای حل مشکل قرار می‌دهند ندارند.

در این خصوص می‌توان به اخبار رسانه‌های مختلف باکو در این خصوص از جمله روزنامه آینا اشاره کرد که در گزارشی نوشته بود، روسیه در پاسخ به تحکیم حضور ناتو در جمهوری آذربایجان به تسلیح ارمنستان ادامه می‌دهد.

اغلب کارشناسان سیاسی منطقه نیز معتقدند دخالت‌های بیگانگان یکی از عوامل مهم و اساسی طولانی شدن و لاینحل ماندن مناقشه قره باغ است چرا که برآیند برخورد منافع آنان موجب کاهش امکانات موجود برای حل و فصل مناقشه قره باغ شده که در این خصوص می‌توان به ناکارآمدی تلاش‌های رییس‌ان گروه مینسک اشاره کرد.

وجود گروه‌های افراطی از جمله جنبش دانشک‌ها و جبهه خلق در ارمنستان و جمهوری آذربایجان و فعالیت بی‌حد و حصر آنان در اوایل استقلال باکو و ایروان از دیگر عوامل پیچیده شدن مناقشه قره باغ محسوب می‌شود.

در سال حیدر علی اف رییس جمهوری وقت آذربایجان و لئون تروپتروسیان رییس جمهوری سابق ارمنستان با فراهم شدن زمینه لازم برای حل مناقشه قره باغ به توافق ۱۹۹۷ نزدیک شده بودند ولی گروه‌های افراطی دانشک‌ها با اعتراضات شدید مانع امر شدند به طوری که تروپتروسیان را مجبور به استعفا کردند و در نتیجه مناقشه قره باغ به درازا کشید.

عدم احترام به تمامیت ارضی و عدم تمکین از حقوق بین‌المللی برای تعیین سرنوشت از دیگر عوامل طولانی شدن مناقشه قره باغ محسوب می‌شود چرا که منشور سازمان ملل متحد نیز با تجزیه کشورهای موجود مخالف بوده و حق تبیین سرنوشت شامل اقلیت‌های قومی یک کشور نبوده بلکه به کشورهای مستعمره داده می‌شود.

از این رو اعطای خودمختاری وسیع به ارامنه قره باغ در قالب ساختار سیاسی جمهوری آذربایجان طرح مناسبی است که هم ارامنه قره باغ را در تعیین سرنوشت خود سهیم می‌کند و هم تغییر مرزهای بین‌المللی را منتفی می‌سازد و این همان موضوعی است که سران سازمان امنیت و همکاری اروپا در اجلاس لیسبون در سال ۱۹۶۶ بر آن تاکید کردند ۲۰۱۹۸۸ شوروی سابق آغاز شد.

با این روند کمیته اجرایی جمهوری خودمختار قره باغ، تصمیم خود برای جدایی این بخش از جمهوری سوسیالیستی آذربایجان شوروی و الحاق آن به ارمنستان را به علت تعلقات قومی اعلام و این تصمیم منجر به شروع درگیری‌ها میان دو جمهوری سوسیالیستی آذربایجان و ارمنستان شد.

به این ترتیب پس از درگیری‌های خونین قومی، آذری‌ها از ارمنستان و ارامنه از جمهوری آذربایجان رانده شدند و صدها تن از مردم دو طرف آواره شدند و این قبیل مشکلات و نگرانی‌ها تاکنون نیز ادامه دارد که بروز مشکلات مختلفی را نیز در منطقه فراهم می‌سازد.

مسوولان جمهوری آذربایجان تعداد آوارگان آذری این مناقشه را یک میلیون نفر گزارش می‌کنند و این در حالی است که کمیسیون دولتی امور گروگان و ناپدیدشدگان جمهوری آذربایجان طی گزارشی اعلام کرده که در مناقشه قره باغ چهار هزار و نفر آذری ناپدید یا به گروگان گرفته شده که سه هزار نفر از این افراد نظامی و بقیه غیر نظامی ۴۰۷۵۴۰ نفر آنان را نیز افراد سالخورده، زنان و کودکان تشکیل می‌دهند ۳۸۱ هستند که در گزارش این کمیسیون آمده که با بررسی و تحلیل اسناد موجود مشخص شده که در جریان مناقشه قره باغ، نفر از اسیران و گروگان‌های جمهوری آذربایجان کشته شده اند ۵۵۰ مناقشه میان جمهوری آذربایجان و ارمنستان بر سر منطقه قره باغ کوهستانی در سال به درگیری‌های نظامی تبدیل شد ۱۹۹۴ الی ۱۹۹۲ میلادی آغاز و در سال‌های ۱۹۸۸ پایان پیام.